

Проблема недотримання розумних строків здійснення кримінального провадження в Україні крізь призму рішень ЄСПЛ

Камінська В. Ф.

*студентка III курсу міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
вул. Динамівська, 4, Харків, Україна
orcid.org/0000-0002-9208-2159
5kaminska12@ukr.net*

Ключові слова:

своєчасне здійснення кримінального провадження, права людини, рішення ЄСПЛ, розумний строк.

Кожна демократична держава гарантує своїм громадянам право на справедливий суд. Основні критерії такого права визначені у статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., одним з яких є розумні строки здійснення кримінального провадження. Оскільки Україна вибрала курс на євроінтеграцію, то їй необхідно дотримуватися всіх цінностей, норм та вимог, які висуваються до європейських держав. Натомість, як свідчить практика, нашій державі потрібно плідно працювати над законодавством та механізмами його реалізації. Зокрема, перегляд статистичних даних Ради Європи дав змогу виявити, що Україна перебуває в п'ятірці держав, проти яких надходить найбільше скарг до ЄСПЛ. Значна частина цих скарг стосується права на судовий захист, що ставить під сумнів демократичність судової системи України. Питанням розумних строків здійснення кримінального провадження займається незначна кількість науковців, серед яких – І. Гловюк, П. Гуйван, О. Кучинська, І. Мудрак, М. Толочко тощо. Тому було проаналізовано статистичні дані щодо кількості скарг проти України, які подаються до ЄСПЛ у зв'язку з порушенням права на справедливий суд. Досліджено міжнародні документи та акти національного законодавства, які закріплюють принцип розумних строків здійснення кримінального провадження. Встановлено контурність національного визначення розумних строків. Досліджено найбільш поширені види порушень розумних строків здійснення кримінального провадження в Україні та способи ухилення суддів від дотримання такого принципу. Встановлено відсутність ефективного механізму забезпечення дотримання строків здійснення кримінального провадження судом та сторонами. Проаналізовано актуальні рішення ЄСПЛ проти України стосовно порушення права на справедливий суд в аспекті недотримання розумних строків здійснення кримінального провадження. Запропоновано розробку унікального механізму дотримання розумних строків здійснення кримінального провадження з урахуванням особливостей менталітету українського народу.

The problem of failure to meet reasonable deadlines of criminal proceedings in Ukraine through the prism of ECHR decisions

Kaminska V. F.

3rd year Student at the Faculty of International Law

Yaroslav Mudryi National Law University

Dynamivska str., 4, Kharkiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-9208-2159

5kaminska12@ukr.net

Key words:

timely implementation of criminal proceedings, human rights, ECtHR decision, reasonable time.

Every democracy state guarantees its citizens the right to a fair trial, one element of which is a reasonable time for criminal proceedings. The main criteria of this right are defined in Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950, one of which is a reasonable time for criminal proceedings. Since Ukraine has chosen the course of European integration, it needs to adhere to all the values, norms and requirements of European countries. Instead, as practice shows, our state needs to work fruitfully on legislation and mechanisms for its implementation. In particular, a review of Council of Europe statistics revealed that Ukraine is in the top five countries against which the ECHR receives the most complaints. Many of these complaints concern the right to judicial protection, which calls into question the democracy of Ukraine's judicial system. A small number of scientists, including I. Glovyuk, P. Guyvan, O. Kuchynska, I. Mudrak, M. Tolochko, etc., deal with the issue of reasonable terms of criminal proceedings. That is why statistics on the number of complaints against Ukraine filed with the ECHR in connection with the violation of the right to a fair trial were analyzed. International documents and acts of national legislation that enshrine the principle of a reasonable time for consideration of criminal proceedings have been studied. The contour of the national definition of reasonable terms is established. The most common types of violation of reasonable time for criminal proceedings in Ukraine and ways to evade judges from adhering to this principle have been studied. Lack of an effective mechanism to ensure compliance with the terms of criminal proceedings by the court and the parties. The current decisions of the European Court of Human Rights against Ukraine on violation of the right to a fair trial from the point of view of non-compliance with reasonable time limits for criminal proceedings are analyzed. It is proposed to develop a unique mechanism for compliance with reasonable deadlines for criminal proceedings, taking into account the peculiarities of the mentality of the Ukrainian people.

Розумні строки здійснення кримінального провадження – один з основоположних загальнопроцесуальних принципів кримінального провадження, який забезпечує верховенство права, справедливість розгляду справи та дотримання прав людини. Варто відзначити, що затягування судового розгляду кримінального провадження тягне за собою зайві витрати як зі сторони держави, так і зі сторони учасників процесу, зменшує шанси на виконання завдання повного, всебічного та об'єктивного встановлення всіх обставин справи, сприяє поширенню серед суспільства недовіри до вітчизняної судової системи та зниження поваги до сили закону.

Розумні строки та інші стандарти здійснення правосуддя закріплені у ст. 10 Загальної декларації прав людини 1948 р., ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., п. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р., Основних принципах щодо незалежності правосуддя 1985 р. Зокрема, у ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод закріплено право на справедливий і публічний розгляд справи впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-

якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [1].

Міжнародний принцип розумності строків знайшов своє відображення у національному законодавстві. Зокрема, у ст. 2 КПК серед завдань кримінального провадження зазначено положення про «забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування», але безпосередньо такий принцип закріплено у ст. 28 КПК, де під розумними розуміють строки, «що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені цим Кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень» [2]. Також закріплюється право кожної особи, щоб обвинувачення щодо неї в найкоротший строк або стало предметом судового розгляду, або щоб відповідне кримінальне провадження щодо неї було закрито. Кримінальне провадження стосовно особи, яка тримається під вартою, або неповнолітньої має бути здійснене невідкладно і розглянуте в суді першочергово. Із п. 2 ст. 28 КПК випливає, що проведення досудового розслідування у розумні строки забезпечує прокурор, слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції), а судового провадження – суд.

Досить слушно зауважує В. Маринів, що ст. 28 КПК України визначає засаду розумності строків контурно, у найбільш загальних рисах, а тому для з'ясування деталей необхідно звертатися до інтерпретаційних актів національних судових установ та рішень ЄСПЛ [3, с. 46]. Зокрема, ЄСПЛ встановив, що розумний строк розгляду справи охоплює весь час здійснення кримінального провадження: з моменту «вручення індивіду компетентним органом офіційного повідомлення про обвинувачення його у вчиненні кримінального злочину» до моменту вступу судового рішення в законну силу, а в разі оскарження – до строку розгляду включається час розгляду справи у суді вищої інстанції, зокрема Верховного Суду («Ноймайстер проти Австрії») [4]. Що стосується України, то у Постанові пленуму ВССУ від 17 жовтня 2014 р. № 11 «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» встановлено, що необхідно враховувати як період досудового розслідування, так і період судового розгляду та апеляційне провадження. При цьому перебіг строків у кримінальному провадженні починається з часу, коли особі повідомлено про підозру або з моменту затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, а закінчується

у момент, коли вирок набрав законної сили або кримінальне провадження закрито в цілому або щодо конкретної особи [5, с. 28].

Запозичивши із практики ЄСПЛ, український законодавець у ч. 3 ст. 28 КПК вказав такі критерії для визначення розумних строків:

1) складність кримінального провадження, яка визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування. Також враховуються характер і тяжкість скоєних особою злочинів; кількість злочинних епізодів і кількість злочинів, які розглядаються в рамках однієї справи; віддаленість з точки зору часу між фактами, що є предметом розгляду у судовому процесі, і самим судовим процесом; кількість свідків та інші проблеми, які виникають у зв'язку зі збиранням показань свідків тощо;

2) поведінка учасників кримінального провадження – важливий аспект, адже зловживання учасниками своїми правами та обов'язками або протиправна поведінка є об'єктивною обставиною, що не може ставитися у провину стороні обвинувачення або суду. Але на учасників кримінального провадження не можна покласти відповідальність за затягування строків слідства чи судового розгляду, якщо особи використали надані їм законом усі форми оскарження;

3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень, що включає в себе обов'язок зазначених осіб вибирати ті процесуально-кримінальні засоби своєї діяльності, які сприятимуть досягненню завдань кримінального провадження, а найголовніше – дозволять здійснити їх якнайшвидше та в розумні строки. Найбільш поширені причини затягування здійснення кримінального провадження: несвоєчасність призначення справи до розгляду, невиправдані перерви між засіданнями, непроведення судового розгляду у призначений строк тощо [3, с. 46].

Попри важливість цього принципу, законодавець не здійснив його детальної регламентації та залишив чимало оціночних понять та прогалин, що є причиною зловживання повноваженнями з боку суб'єктів кримінального провадження. Наприклад, суди апеляційної інстанції та суд касаційної інстанції не завжди звертають увагу та не реагують на порушення судами встановлених строків розгляду справи. Варто зазначити, що досі не було жодного випадку, коли за нехтування правовою нормою щодо розумності строків вищі органи (Вища рада правосуддя) вживали відповідних заходів відповідальності стосовно суддів, які порушують норми кримінально-процесуального закону. Хоча в національному законодавстві перед-

бачена норма про персональну юридичну відповідальність судді за порушення розумних строків, а саме у п. 2 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вказано: «Суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з таких підстав <...> безпідставне затягування або нежиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень» [6]. Однак варто звернути увагу на те, що суддя не має дієвих можливостей та ефективних правових механізмів перешкодити порушенню розумних строків учасниками кримінального провадження. Підтвердженням цього є рішення Київського районного суду м. Полтави від 10.08.2018 про закриття кримінального провадження з обвинувачення Г.А. Кернеса та інших осіб, яке було обґрунтоване передусім порушенням розумних строків судового розгляду внаслідок систематичної неявки прокурора у судові засідання [7].

Іншим прикладом недосконалості законодавства щодо цього питання є ст. 308 КПК про процедуру оскарження недотримання розумних строків. Із її положень випливає, що підозрюваний, обвинувачений, потерпілий, інші особи, права чи законні інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування. Але на практиці стикаємося із ситуацією, коли прокурори не реагують на скарги щодо порушення розумних строків у кримінальному провадженні. Це призводить до того, що потерпілий опиняється у глухому куті, оскільки під час подання відповідної скарги до слідчого судді останній відмовляється в її задоволенні, адже це належить до виключної компетенції прокурора. Іноді слідчі судді використовують саме таку конструкцію для відмови у відкритті провадження за скаргою потерпілого, посилаючись на те, що потерпілий подав клопотання, яке за своїм змістом є скаргою, а її розгляд, своєю чергою, не належить до компетенції слідчого судді [8, с. 335]. Так, в ухвалі слідчого судді Зарічного районного суду м. Суми від 03.10.2013 р. зазначено: «З поданого клопотання фактично видається, що ним оскаржується недотримання слідчим розумних строків. Розгляд таких скарг віднесений до компетенції прокурора вищого рівня».

Як було зазначено раніше, принцип розумності строків є невід'ємною гарантією права на справедливий судовий захист. Позаяк Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і осно-

воположних свобод 1950 р., то вона взяла на себе міжнародні зобов'язання дотримуватися та виконувати положення Договору. Зокрема, згідно зі ст. 46 Конвенції, держави зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами [1]. Але, як свідчить статистика, Україна перебуває в п'ятірці держав, проти яких надходить найбільше скарг до ЄСПЛ. Значна частка цих скарг пов'язана із порушенням права на справедливий судовий захист, передбаченого ст. 6 Конвенції, особливо в аспекті затягування строків здійснення правосуддя чи виконання остаточних судових рішень. Як правило, громадяни України скаржаться на тривалість розгляду, яка перевищує від 5 до 10 р.

Для забезпечення реалізації та дотримання положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. було передбачено механізм запровадження так званих пілотних рішень ЄСПЛ. Пілотним є рішення ЄСПЛ, в якому зазначається природа системної проблеми, що призводить до порушення норм Конвенції, та вказується на заходи, які держава-порушник повинна зробити для усунення системних та грубих порушень.

Зразковою щодо проблеми порушення принципу розумності строків кримінального провадження є справа «Меріт проти України» [9]. 29 вересня 1997 р. Вадул-Сіретська митниця Державної митної служби України відкрила кримінальне провадження за фактами контрабанди та шахрайства. 28 січня 1997 р. заявник був затриманий за підозрою у скоєнні злочину, передбаченого КК України. Розгляд справи відбувався у двох інстанціях: Ленінському районному суді Чернівців та Чернівецькому обласному суді. Меріт скаржився до ЄСПЛ щодо недотримання розумних строків кримінального провадження. По-перше, прокурор подовжував термін розслідування до 5 місяців та 14 днів, коли КПК передбачена тривалість досудового розслідування 2 місяці, за виняткових обставин – 3 місяці. По-друге, прокурор подовжив термін тримання обвинуваченого під вартою до 4 місяців. По-третє, ЄСПЛ встановив значні затримки у розслідуванні, які не можуть бути виправдані поясненням Уряду стосовно неможливості приведення пані Лядянової (обвинуваченої) до суду, хоча проти неї можна було вести окреме кримінальне провадження. Тим не менш суд зазначає, що заявник також відповідальний за деякі затримки у судовому розгляді кримінального провадження щодо нього, наприклад коли заявник ознайомлювався з матеріалами справи. ЄСПЛ дійшов висновку, що було порушено принцип розумності строків здійснення кримінального провадження через тривалу бездіяльність органів влади між ухва-

ленням рушення про передачу справи на дорозслідування та здійсненням слідчих дій. Також ЄСПЛ встановив порушення ст. 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю у національному законодавстві ефективного і доступного правового захисту щодо скарги на надмірну тривалість розгляду кримінального провадження. Як наслідок, було розроблено проєкт Закону України «Про захист права особи на досудове провадження, судовий розгляд та виконання рішення суду протягом розумного строку», але його так і не було трансформовано у закон. Натомість до ЄСПЛ була подана ще більша кількість скарг щодо порушення принципу розумних строків здійснення кримінального провадження, зокрема «Павлюлінець проти України» [10], «Мухін проти України» [11], «Дульський проти України» [12], «Копитець і Штопко проти України» [13] тощо.

Що стосується останніх років, то найбільш показовою справою щодо проблеми недотримання розумності строків є «Гарбуз проти України» [14]. 21 лютого 2002 р. заявника було затримано за отримання хабаря, який він начебто вимагав для надання певних приміщень в оренду. Його було обвинувачено у вчиненні шахрайства у зв'язку з тим, що він не мав повноважень для надання відповідних приміщень в оренду. Під час досудового розслідування заявник заперечував свою провину. У судові засідання неодноразово викликалися поняті та свідок, але вони не з'явилися та їх не могли знайти за домашніми адресами. Суд першої інстанції зачитав показання понятих, що надані під час досудового розслідування, лише після того, як судові засідання було відкладено і перенесено щонайменше 33 рази. 5 жовтня 2009 р. Комінтернівський районний суд міста Харкова визнав заявника винним у вчиненні шахрайства та вибрав йому покарання у вигляді обмеження волі на два роки, але звільнив від відбування покарання у зв'язку із закінченням строку давності. Судами апеляційної та касаційної інстанцій скарги заявника було залишено без задоволення, а вирок від 5 жовтня 2009 р. без змін. Гарбуз скаржився до ЄСПЛ про надмірну тривалість кримінального провадження (8 років та 3 місяці в трьох інстанціях), але Уряд заперечував. ЄСПЛ, посилаючись на те, що розумні строки здійснення кримінального провадження мають оцінюватися з урахуванням критеріїв складності справи, поведінки заявника та відповідних органів влади, а також важливості предмета спору для заявника, визнав, що у цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».

Інший приклад – справа «Піхун проти України» [15]. 25 вересня 2006 р. проти заявника, який тоді був працівником поліції, було розпочато кри-

мінальне провадження за фактом незаконного володіння зброєю, але 13 вересня 2009 р. його звільнили. 30 листопада 2009 р. працівники міліції затримали заявника у зв'язку з новими обвинуваченнями у викраденні вогнепальної зброї. У грудні 2009 р. заявнику було вибрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту, який був продовжений постановою Ленінського районного суду. При цьому судовий розгляд кримінального провадження здійснювався без участі заявника та його захисника. Кримінальне провадження щодо заявника неодноразово розглядалося судом першої інстанції і загалом судовий розгляд тривав до 2018 р., коли суд першої інстанції закрит провадження щодо заявника, оскільки обвинувачення були зняті. Суд зазначає, що у цій справі судові засідання часто призначалися з інтервалами в три-чотири тижні, а більшість з них відкладалася у зв'язку з неявкою до суду сторони обвинувачення, свідків або експертів. Хоча національні суди вжили певних заходів для дисциплінування відсутніх осіб, ці заходи виявилися неефективними, оскільки відповідні особи все одно не з'являлися до суду наступного разу. Крім того, Суд не може проігнорувати численні перенесення засідань у зв'язку з тим, що суд першої інстанції не міг провести їх з різних причин. Це призвело до відкладення засідань на майже 1 рік та 6 місяців загалом. Розглянувши всі матеріали, ЄСПЛ вказав, що саме національні суди повинні організувати кримінальне провадження таким чином, щоб воно було швидким та ефективним, а також ухвалив рішення про порушення принципу розумних строків.

Отже, найчастіші приклади недотримання розумності строків у справах громадян України проти України такі: неодноразові направлення судом апеляційної інстанції справ на новий розгляд, непроведення судових засідань протягом тривалого періоду, незастосування заходів примусу до осіб, які не з'являються у призначене засідання тощо.

Аналізуючи ситуацію, що склалася в Україні стосовно дотримання розумних строків здійснення кримінального провадження, можна зробити висновок, що це питання не досить регламентоване. Цей факт є причиною того, що судді, сторони та інші учасники кримінального провадження зловживають значною кількістю оціночних понять з метою задовольнити власні, здебільшого неправомірні інтереси. До того ж у кримінально-процесуальному законодавстві не передбачено ефективних механізмів захисту прав особи стосовно здійснення кримінального провадження в розумні строки; недосконалий спосіб оскарження неправомірних дій чи бездіяльності слідчого та прокурора, що призводять до порушення розумних строків; відсутність у судді пра-

вомочностей, які забезпечували б перешкоджання порушенню розумних строків учасниками кримінального провадження. На мою думку, варто врахувати особливість українського менталітету та створити унікальні правові механізми, які дозволять забезпечити здійснення кримінального провадження у розумні строки і тим самим підняти авторитет судової влади серед громадян України.

Література

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13. 04. 2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Кучинська О. Розумні строки кримінального провадження – одна із гарантій справедливого судочинства. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 2. С. 46.
4. «Ноймайстер проти Австрії» (Neumeister v Austria) : Рішення ЄСПЛ від 27 червня 1968 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57544>.
5. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення : Постанова пленуму ВССУ від 17 жовтня 2014 р № 11. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2014. № 6 (21). С. 24–33.
6. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
7. Рішення Київського районного суду м. Полтави від 10.08.2018 р. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/75812065>.
8. Ягунов Д. Дотримання розумних строків на стадії досудового розслідування та захист прав потерпілого. *Актуальні проблеми політики*. 2014 р. № 53. С. 335.
9. Меріт проти України : Рішення Європейського суду з прав людини від 30 березня 2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_110#Text.
10. Павлюлінець проти України : Рішення Європейського суду з прав людини від 6 вересня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_429#Text.
11. Мухін проти України : Рішення Європейського суду з прав людини від 19 жовтня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_119#Text.
12. Дульський проти України : Рішення Європейського суду з прав людини від 1 червня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_045#Text.
13. Копитець і Штопка проти України : Рішення Європейського суду з прав людини від 17 жовтня 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e52#Text.
14. Гарбуз проти України : Рішення Європейського суду з прав людини від 19 лютого 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d87#Text.
15. Піхун проти України : Рішення Європейського суду з прав людини від 12 грудня 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e93#Text.

References

1. Konvencija pro zakhyst prav ljudyny i osnovopolozhnykh svobod 1950 [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Kryminalnyj procesualnyj kodeks Ukrajinny vid 13. 04. 2012 [Criminal Procedure Code of Ukraine]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Kuchynsjka, O. (2015). Rozumni stroky kryminalnogho provadzhennja – odna iz gharantij spravedlyvogho sudochynstva [Reasonable time for criminal proceedings is one of the guarantees of a fair trial]. *Visnyk kryminalnogho sudochynstva*, Vol. 2, pp. 46.
4. “Nojmajster proty Avstriji” (Neumeister v Austria): Rishennja JeSPL vid 27 chervnja 1968 [Neumeister v. Austria: Judgment of the European Court of Human Rights of 27 June 1968]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57544>.
5. Pro dejaki pytannja dotrymannja rozumnykh strokiv rozghljadu sudamy cyvilnykh, kryminalnykh sprav i sprav pro administratyvni pravoporushennja: Postanova plenumu VSSU vid 17 zhovtnja 2014 r. Vol. 11. (2014) [On some issues of observance of reasonable terms of consideration by courts of civil, criminal cases and cases on administrative offenses: Resolution of the plenum of the Supreme Court of Ukraine of October 17, 2014. No. 11]. *Chasopys cyvilnogho i kryminalnogho sudochynstva*, Vol. 6 (21), pp. 24–33.
6. Zakon Ukrajinny “Pro sudoustrij i status suddiv” vid 2016 [Law of Ukraine “On the Judiciary and the Status of Judges” of 2016]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

7. Rishennja Kyjivsjkogho rajonnogho sudu m. Poltavy vid 10.08.2018 [Decision of the Kyiv District Court of Poltava dated August 10, 2018]. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/75812065>.
8. Jaghunov, D. (2014). Dotrymannja rozumnykh strokiv na stadiji dosudovogho rozsliduvannja ta zakhyst prav poterpilogho [Observance of reasonable terms at the stage of pre-trial investigation and protection of the rights of the victim]. *Aktualjni problemy polityky*, Vol. 53, pp. 335.
9. Merit proty Ukrainy: Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny vid 30 bereznja 2004 [Merit v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights of 30 March 2004]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_110#Text.
10. Pavljulincj proty Ukrainy: Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny vid 6 veresnja 2005 [Pavlyulinets v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights of 6 September 2005]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_429#Text.
11. Mukhin proty Ukrainy: Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny vid 19 zhovtnja 2006 [Mukhin v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights of 19 October 2006]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_119#Text.
12. Duljsjkyj proty Ukrainy: Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny vid 1 chervnja 2006 [Dulsky v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights of 1 June 2006]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_045#Text.
13. Kopytecj i Shtopko proty Ukrainy: Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny vid 17 zhovtnja 2019 [Kopytets and Shtopko v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights of 17 October 2019]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e52#Text.
14. Gharbuz proty Ukrainy: Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny vid 19 ljutogho 2019 [Gharbuz v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights of 19 February 2019]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d87#Text.
15. Pikhun proty Ukrainy: Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny vid 12 ghrudnja 2019 [Pikhun v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights of 12 December 2019]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e93#Text.